

Nem akarunk kicsinyesek lenni azzal, hogy folytatjuk bírálatunkat aprólékos hibák felsorolásával, bár sokszor bosszantóan mutatkoznak ezek is. Az olyanféle elírások, mint „száraz évszak a forró égővben“, „a szegedkörnyéki közethiány“ (helyesen köhiány, bár felemlítendőnek tartottuk volna a nagyjelentőségű szegedvidéki réti mészköveket is!), a vitaminkutató „Szentgyörgyi“, „a Back-malom szünetel“, „Magyarország területe: 321 ezer négyzetkilóméter“, „1787-ben az ország lakosságának csak 61%-a magyar“ (óh bár elértük volna ezt a határt akár csak 1914-re is!), Pécs lakosságának 48 ezerként való feltüntetése, stb. — mindezek könnyen kiigazíthatók a jövő folyamán. Sokkal inkább csodálatosnak tűnik fel a nemzetiségek településtörténeténél az a célzatos beállítás, amely említést sem tesz Bécs magyarelles törekvéseiről és minden szenvedett veszteségünket a törökkor számlájára ír. Ezen a ponton lényegbevágó különbség van az öncélú magyarságszemlélet és a könyv hangja között. Bizonyára csak felületességből eredő elírás az a kitétel is, amely — nemcsak nemzeti célkitűzéseinkkel nem párhuzamosítható, hanem a valóságnak sem felel meg — a kárpátoroszők vallását *elsősorban* görög keletinek s csak másodsorban görög katolikusnak mondja. Mert ha szükségesnek találta *Udvarhelyi*, hogy a cseh tagolópolitika folyományaként szórványosan előállott görög keleti rutén kisebbségeket megemlítsé, bizonyára nem kellett volna kihagyni azt sem, hogy az erdélyi szászok luteránusok és hogy a *székelység között százezres unitárius tömegek élnek*. A tiszta magyar unitáriusság megemlítése szükségesebb, mint a szakadár és ukrán-irányzatú rutén görög keletieké!

Bárha bírálatunk elején mondott véleményünkől nem térünk el, mégis talán kissé messze kalandoztunk már a részletekben. Ugy éreztük azonban, hogy a könyv jelentőségét huzzuk alá azzal is, hogy többet foglalkozunk vele, mint semmitmondó és értéktelen nyomdai termékkel. S ha most visszakanyarodva az *Előszó*-hoz újra ki akarjuk emelni a mű igazi értékeit, aligha tehetjük meg méltóbban, mintha a szerző szavait idézzük: „Magyarország földrajzának tanítása a világháború utáni években s napjainkban fokozott jelentőséget kapott, mert a ránkzuduló rettenetes katasztrófa megtanított arra, hogy tárgyilagos szemmel nézzük a földrajz, a történelem, a gazdasági helyzet, a nyelv, a nemzet és faj kérdéseit. Mert saját bőrünkön viseljük a földrajzi és gazdasági adottságokkal szembeszálló politikai erők nyomását. Megtanultuk azt, hogy a magyar föld ismerete ma már nemcsak hazafiúi érzelmek szükségesei kelleke, hanem egy elvesztett gyönyörű ország lelki integritásának gondos ápolója és őrizője, záloga a mai nemzedék jobb jövődjének.“

Dr. Aldobolyi Nagy Miklós.

LAPSZEMLE

Magyar Paedagógia 1938. 5—10 sz.

5—6 sz. *Barankay Lajos, Kölcsey nemzetnevelő eszméi*. A Kölcseyre vonatkozó irodalom áttekintése után a felsorolt forrásművek alapján vizsgálódását két részre osztja. Először azoknak az íróknak megállapításait tekinti át, akik K. munkásságának *műfaji* fejtegetése közben, tehát részleges vizsgálódás útján jutnak el a nemzetnevelő gondolat felismeréséhez. Azután pedig arról számol be, hogyan látják meg egyesek a nemzetnevelő célt K. eszméiben, tekintet nélkül a műfaji jellegre.

Hajdu János, Élő idegen nyelvek a középiskolában. Elegendő egy modern idegen nyelv tanítása, de azt nagy óraszámban (legalább heti 5—6 óra) tanítsuk. Akik ebben legalább jó előmenetelt tanúsítanak, tanulják a második élő nyelvet. A célki-

tűzés szerényebben méretezett legyen. Az u. n. művelődéssmeret akadályai. A középiskola I. osztályában semmiféle idegen nyelvet ne tanítsunk. Fontos: a nyelvben megfelelően jártas tanár.

7—8. sz. *Jankovits Miklós, A módszer szerepe és értéke a nevelésben.* A módszeres gondolkodás történeti fejlődése. A módszeres elméletnek három típusa: 1. a racionális, 2. a racionális-pszichológiai, 3. a szellemtudományi. A módszer nemcsak az oktatás, hanem általában a nevelés módját jelenti, az eredeti jelentésében sem egyéb mint az egész nevelési eljárás. A módszer kialakulásában szerepet kapnak: a nevelési cél, a művelődési anyag, a növendék és a nevelő személye s végre a tanítás körülményei. A történeti visszapillantás és a fogalmi taglalás eredménye: a módszerben irracionális elemek is találhatóak s ezek csupán a nevelő személyének arravalóságától függenek. A módszer is végeredményben a nevelők nevelésén dől el.

Kristóf György, Az első magyar folyóirat. A Szilágyi Ferenc szerkesztésében megjelent Magyar Gyermekekről (1843—44) c. folyóirat ismertetése.

9—10. sz. *Madzsar Imre, A szemléletesség elméletben és gyakorlatban.* A szemléletesség oktatástani követelménye pontosabban meghatározva: ... a szemléletesség eszményi követelményének hiánytalan, mennél nagyobb fokú teljesítésében csak olyan engedményekről lehet szó, amelyeket három körülményre, tudniillik 1. a tanítás külső feltételeire, 2. tárgyára és 3. a tanítás fokára való tekintettel igazolni tudunk. Ezek részletes kifejtése. A szemléletesség és az olvasnitanítás kezdő foka: a beszédhangból való kiindulásnál szemléletesebb a szóból, ennél a mondatból, még inkább mondaszólóból való kiindulás.

Námesy Medárd, Prohászka pedagógiája. Ottokár püspök gondolatai a nevelésről különösen az 1915-ben megjelent, A karácsony pedagógiája c. írása alapján. tb.

Magyar Lélek. 1939. január.

Új fejezethez érkezett a *Magyar Népművelők Társasága* munkája ezzel a folyóirattal, amely *Hankiss János* szerkesztésében és *Milleker Rezső* kiadásában most első ízben látott napvilágot. A beköszöntő hangsúlyozza az összes magyar népművelők közötti egység szükségességét, az egységes szellemet kívánja biztosítani a sokszor szétágazó munkaterületen és korszerű tájékoztatást akar nyújtani a népművelői munka valamennyi résztvevője számára.

A tartalomról külön is ki kell emelnünk *Györfly István, Kosáry Domokossé Novágh Gyula* közleményeit.

Györfly István A néphagyomány és a nemzeti művelődés c. cikkében a nemzeti kultúrának a néphez való közeledését sürgeti. Elítéli azt, hogy alacsonyrendűnek tartják az európai kultúrával összehasonlítva a népi hagyományokat s arra a szakadékra mutat rá, ami ijesztően tátong középosztályunk műveltsége és a magyar nép szelleme között.

Kosáry Domokos cikkének címe: *A Felvidék a magyar történetben.* Végigvezeti a Felvidék életén az olvasót, objektív szemmel nézi a nemzetiségek térfoglalását és bizonyítja, hogy a magyarság — szorított helyzetében is — óriási eredményeket ért el a területen az 1918-ban bekövetkezett összeomlásig. Hangsúlyozza a tót-magyar sorsközösséget és annak a reményének ad kifejezést, hogy a korábbi évszázados összhang előbb utóbb újra helyreáll a két nép között.

Novágh Gyula Népművelés, szabadidőmozgalom, társadalomszervezés cím alatt veti fel mindazokat a gondolatokat, amelyek az iskolán kívüli népneveléssel összefüggenek. Visszapillant a múlt népművelő mozgalmaira és megállapítja, hogy a mai